

หมายความว่า *เอาไปทำที่บ้าน* ก็ต้องใช้บุรพบท ที่ ความจริงจะชัดเจน
คำที่ทำหน้าที่เป็นบุรพบท โดยมากเป็นคำพยางค์เดียว อันเป็น
คำดั้งเดิม ได้แก่ บน ล่าง เหนือ ใต้ ริม กลาง ใกล้เคียง ฯลฯ ที่เป็นคำ
มากพยางค์เห็นได้ว่าสร้างขึ้นใหม่ ได้แก่ ข้างใน ข้างนอก ข้างบน
ข้างล่าง ข้างหน้า ข้างหลัง ภายนอก ภายใน ภายหลัง เว้นแต่ นอก
จาก

บุรพบท นอกจากทำหน้าที่บุรพบทดังกล่าวแล้ว ยังใช้ทำหน้าที่อื่น
อีกด้วย ดังนี้

๑) **ขยายกริยา** อย่างกริยาวิเศษณ์ มักเข้าคำตามแบบคำ
ซ้ำ เช่น *เดินในๆ วางบนๆ ชุกไว้ล่ว่วๆ*

๒) **ขยายนาม** ใช้หมายถึงสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยเฉพาะในลักษณะคำ
ประสม เช่น *เครื่องใน ของกลาง ฝ่ายหน้า*

๓) **บุรพบทกับคำนามที่ตามมา** ใช้ขยายนามในลักษณะคำประสม
มีความหมายเฉพาะ เช่น *เลขคิดในใจ ยากลางบ้าน แกงนอกหม้อ*

๔) **บุรพบทกับคำนามที่ตามมา** ใช้เป็นกริยา ในลักษณะคำ
ประสมมีความหมายเฉพาะ เช่น *นอกใจ นอกคอก*

๕) **บุรพบทกับคำนามที่ตามมา** ใช้เป็นคำนาม ในลักษณะคำประ
สม เช่น *นอกชาน กลางแจ้ง กลางเมือง กลางใจเมือง ที่บ้าน*
(หมายถึงภรรยาหรือสามี)

๖) **บุรพบทกับคำนามที่ตามมา** ใช้เป็นกริยาวิเศษณ์ ในลักษณะ
คำประสม เช่น *ในที่ ในหน้า ในตัว นอกหน้า*

๗) **บุรพบทกับคำที่ตามมา** ใช้เป็นกริยาวิเศษณ์ เช่น *โดยดี โดย
เร็ว โดยด่วน โดยฉับพลัน ตามล้าพัง ตามสะดวก แต่ล้าพัง*

ด้วยเหตุที่บุรพบทอาจใช้ขยายกริยาได้อย่างกริยาวิเศษณ์ บางที
จึงต้องสังเกตว่า คำนั้นมีนามตามมาข้างท้ายด้วยหรือเปล่า หากมีก็ถือ
เป็นบุรพบท หากไม่มีถือเป็นกริยาวิเศษณ์ แม้ว่าแต่เดิมนั้นจะเป็น
บุรพบทก็ตาม เช่น *ให้หนึ่งริมๆ* (กริยาวิเศษณ์) *ให้ฉันทิมประตุ*
(บุรพบท)

การละบุรพบท ดังกล่าวข้างต้น บุรพบทไม่สำคัญมากเท่าคำ
นามกริยา และวิเศษณ์ ฉะนั้นบางแห่งไม่ใช้บุรพบทเลขก็ได้ ยังฟังเข้า
ใจแต่บางทีก็ละไม่ได้ บุรพบทที่อาจละได้ ได้แก่

ของ เช่น *ลูกของใคร เป็น ลูกใคร บ้านของฉัน เป็น บ้านฉัน*
แก่ เช่น *ให้หนังสือแก่เขา เป็น ให้หนังสือเขา*

มอบให้แก่ม้า เป็น มอบให้เขา

ต่อ เช่น ขึ้นต่อเจ้าหน้าที่ เป็น ขึ้นเจ้าหน้าที่

เสนอต่อผู้บังคับบัญชา เป็น เสนอผู้บังคับบัญชา

สู่ ยัง เช่น กลับไปยังหรือสู่บ้านเมือง เป็น กลับไปบ้านเมือง

ที่ เช่น ไปที่ตลาด ไปที่โรงเรียน เป็น ไปตลาด

ไปโรงเรียน

บน เช่น นั่งบนเก้าอี้ เป็น นั่งเก้าอี้

ในที่บางแห่งบรรพบทดังกล่าวอาจละไม่ได้ เพราะเมื่อละแล้ว
ความเปลี่ยนไป ดังจะกล่าวต่อไป

บรรพบทเท่าที่จำเป็นใช้ในภาษาไทย ถ้าจำแนกเป็นชนิดต่างๆ
มีดังต่อไปนี้

ชนิดของบรรพบท

๑) ที่นำหน้าคำที่เป็นเครื่องมือเครื่องใช้ ได้แก่ คำ ด้วย กับ
โดย เพราะ เช่น เขียนด้วยมือ ลบด้วยตีน กินอยู่กับปากอกฮากอยู่กับ
ท้อง ได้ยินกับหู ไปโดยรถยนต์ ปลาหมอตายเพราะปาก หมองูตาย
เพราะงู

๒) ที่นำหน้าคำที่เป็นเครื่องประกอบ เครื่องเกี่ยวเนื่องกัน ได้
แก่ ทั้ง กับ เช่น นอนทั้งรองเท้า อยู่กับญาติ พุดกับครู

กับ ในข้อ ๑ กับข้อ ๒ นั้น มีความต่างกัน คือ กับ ในข้อ ๑ มี
ความหมายคล้าย ด้วย เพราะนามที่ตามมาเป็นเครื่องมือ เขียนด้วย
มือ มือเป็นเครื่องมือในการเขียน ได้ยินกับหู หูเป็นเครื่องทำให้ได้ยิน
กริยาที่มากับบรรพบทชนิดนี้มักเป็นกริยามีกรรมมารับ อาจพูดได้ว่า
เขียนสวยด้วยมือ ได้ยินเรื่องกับหู สวย กับ เรื่อง เป็นกรรม

ส่วน กับ ในข้อ ๒ ญาติ กับ ครู ที่ตามมา ไม่ใช่เครื่องมือเป็น
เพียงเครื่องเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กัน เพราะกริยาที่มากับ กับ ชนิดนี้มัก
เป็นกริยาที่ไม่มีกรรมมารับ

ยังมีคำ นอนกับพื้น นั่งกับพื้น เขียนกับโต๊ะ ซึ่งมีลักษณะต่างออกไป
ไป กับ ในที่นั้นเกี่ยวกับสถานที่ จะได้นำไปกล่าวต่อไป

๓) ที่นำหน้าคำวิเศษณ์ คำนาม หรือบรรพบทเองเพื่อขยายความ
ให้ชัดเจนขึ้น ได้แก่ โดย ตาม ด้วย เช่น โดยดี โดยเร็ว โดยด่วน
โดยพลัน โดยสะดวก โดยเฉพาะ โดยละม่อม ตามสะดวก ตามบุญ
ตามกรรม ไปตามทาง ตามขวาง ตามยาว

คำเหล่านี้มีลักษณะอย่างคำประสม ใช้ขยายความได้อย่างกริยาวิเศษณ์ *โดย* มีความหมายคล้าย *ด้วย* แต่ *ด้วย* ต้องมี *การ* หรือ *ความ* ตามมา เช่น *โดยเร็ว โดยด่วน (ด้วยความเร็วความด่วน) โดยสะดวก (ด้วยความสะดวก)* แต่ *โดยดี* ไม่ได้มีความหมายว่า *ด้วยความดี* แต่ควรหมายถึง *ด้วยดี* *ดี ๆ ไม่ขัดกัน* แต่กระนั้น *ด้วยดี* กับ *โดยดี* ก็ยังไม่เหมือนกันทีเดียวนัก

ด้วยดี เช่น พุดจกกัน*ด้วยดี* มีความหมายเท่ากับ พุดกันด้วยสันถวไมตรี ด้วยอัธยาศัยไมตรี

โดยดี เช่น พุดจกกัน*โดยดี* มีความหมายเท่ากับ ยอมพุดจาปรึกษาหารือ หรือประนีประนอมกันในกรณีที่เกิดการขัดแย้งกันขึ้น

โดยตลอด หมายถึง แต่ต้นจนปลาย ไม่กำหนดเวลาประมาณ เช่น มีคนเห็นเหตุการณ์*โดยตลอด*

โดย กับ *ตาม* กล่าวว่่า แปรอย่างเดียวกัน *โดย* เขมรแปลว่า *ตาม* แต่ *ตาม* กับ *โดย* ในภาษาไทยแทนกันไม่ได้เสมอไป เช่น *โดยสะดวก* กับ *ตามสะดวก*

โดยสะดวก หมายถึง ทำให้ไม่ยากลำบาก หรือมีอะไรขัดข้อง

ตามสะดวก หมายถึง สุดแต่จะเห็นว่าสะดวกอย่างไรก็ทำตามนั้น

ตาม ใช้ในความว่า แล้วแต่ สุดแต่ ตามใจ คือ สุดแต่ใจ แล้วแต่ใจ *ตามถนัด* คือ แล้วแต่ถนัด ถนัดอย่างไร ทำตามที่ถนัดนั้น

ตามทาง ตามขาว ตามขวาง ตาม ไม่ได้หมายเช่นนั้น แต่หมายถึง เป็นไปอย่างเดียวกันตลอดแนว ไป*ตามทาง* ก็ไม่ได้แวะเวียนไปไหนนอกจากนี้ *ผ้าเป็นแนวตามขาว* ก็เป็นแนวเดียวกัน *โดยตลอด ตามขวาง* ก็ทำนองเดียวกัน

๔) ที่นำหน้าคำที่เกี่ยวกับการให้การรับ ได้แก่ *แก่* *แต่* *ต่อ* เพื่อ สำหรับ เฉพาะ

แก่ กับ *แต่* ใช้ในความเดียวกัน คือนำหน้านามที่เป็นผู้รับโดยตรง เช่น ให้ของ*แก่*เขา จะใช้ว่า ให้ของเขา ละ *แก่* เสียก็ได้ แต่บางทีจะกำกวมว่า ให้ของ*แก่*เขา หรือ ของของ*เขา* *แต่* ใช้กับผู้สูงศักดิ์ผู้ที่มีเกียรติ เช่น น้อมเกล้าฯ ถวาย*แต่*พระมหากษัตริย์ ถวายของ*แต่*พระภิกษุสงฆ์

แก่ ที่มากับกริยาบางคำมีความหมายเฉพาะ ได้แก่ เห็น*แก่*หน้า เห็น*แก่*ตัว เห็น*แก่*ได้ *แก่* มีความหมายคล้าย *เฉพาะ* มุ่งเฉพาะอย่าง

โดยอย่างหนึ่ง *ทำแม่* *ทำแม่* มักมีความหมายไปในทางประทุษร้ายไม่ทางกายก็ทางใจ คล้าย *ต่อ* แต่ *ทำแม่* ความหมายหนักกว่า

ต่อ ใช้นำหน้าความที่เป็นผู้รับต่อหน้า เเช็ญหน้าเป็นที่ประทุษร้าย เช่น เขาชอบพูดกับต่อหน้า ต่อหน้า คือ ชิงหน้า ไม่ใช่ลับหลัง เขานำความไปร้องเรียนต่อนายอำเภอ นายอำเภอให้ไปยื่นฟ้องต่อศาล ความจริง ต่อ กับ แม่ อาจใช้แทนกันได้ในบางครั้ง เช่น คนทรยศต่อเพื่อน ก็เช่นเดียวกับ ทรยศแม่เพื่อน แต่ มีประโยชน์แม่ จะใช้ มีประโยชน์ต่อ ความจะต่างกัน เพราะ แม่ มีลักษณะยื่นไปจนถึงผู้รับ แต่ ต่อ อาจเพียงจ่อไม่ถึงผู้รับก็เป็นได้

ส่วนที่ใช้ ใครต่อใคร อะไรต่ออะไร สองต่อสอง ตัวต่อตัว ต่อ ในความเหล่านี้มีความหมายเท่ากับ กับ หรือ และ ใครต่อใคร อะไรต่ออะไร คือ ใครและใคร หรือ ใครๆ อะไรและอะไร หรือ อะไรๆ เป็นจำนวนบุคคลหรือสิ่งที่ผู้พูดไม่อาจจะบ่งชี้ลงไปได้ อาจเป็นเพราะไม่รู้หรือไม่อยากกล่าวถึง สองต่อสอง ตัวต่อตัว มีความหมายพิเศษคือ ต่างก็หมายถึง หนึ่งกับหนึ่ง แต่ สองต่อสอง ใช้ในลักษณะเฉพาะเป็นส่วนตัว บ้างว่าควรเป็นระหว่างหญิงหนึ่งกับชายหนึ่งด้วย ไม่ใช่หญิงกับหญิง หรือชายกับชาย บ้างว่าไม่ใช่ เรื่องที่จะพูดกันเปิดเผย

เพื่อ ใช้นำหน้าคำที่เป็นที่ส่งไป คือเป็นฝ่ายรับ เช่น ทำเพื่อคุณ เพื่อตัวเอง เพื่อบ้านเมือง เพื่อ ในคำ ใช้เพื่อลม มีความหมายว่า เพราะ ใช้เพื่อลม คือ ใช้เพราะลม ลมเป็นเหตุให้เกิดใช้ เพราะในที่นี้มีความหมายต่างกับเพราะในข้อ ๑ อยู่บ้างที่เพราะในข้อ ๑ นอกจากคำที่ตามมาจะเป็นเหตุแล้ว ยังถือว่าเป็นเครื่องมือได้อีกด้วย เช่นเดียวกับ ด้วย ใช้แทนกันได้ในความนี้ เช่น หญิงก็มีวาลงด้วยชาย ชายก็ตายเพราะหญิงจริงดังนี้

เพื่อ กับ เพื่อ เสียงใกล้เคียงกัน ความหมายก็คล้ายกัน จึงมักจะใช้สลับกัน แต่ที่จริง เพื่อ กับ เพื่อ มีส่วนต่างกัน คือ เพื่อ มุ่งเฉพาะ ทำเพื่อคุณ ก็มุ่งเฉพาะคุณ แต่ ทำเพื่อคุณ ไม่ได้มุ่งเฉพาะมาแต่แรกเริ่ม เพราะไม่ได้ตั้งใจมาก่อน หากแต่มานึกได้ภายหลัง ก็เลยทำสำรองให้เกินไว้ ถ้าหากมาก็ได้ส่วนที่จัดเพื่อไว้ให้ ถ้าไม่มาก็ไม่ได้ ของก็เหลือจำนวน

สำหรับ มีความหมาย มุ่งเฉพาะ คล้าย เพื่อ เช่น ทำเพื่อคุณ อาจใช้ ทำสำหรับคุณ ได้ แต่ สำหรับ แทน เพื่อ ไม่ได้ทุกแห่งไป ถ้าเพื่อนำหน้าคำที่ไม่มีชีวิต มักใช้สำหรับแทนไม่ได้ เช่น ทำเพื่อเหตุ

เรียนเพื่อความรู้อื่น เพื่อ เป็นไปด้วยความมุ่งหมายให้เกิดเหตุ หรือให้
เกิดความรู้อื่น ไม่อาจใช้ สำหรับ ได้ในความเช่นนี้

ปัจจุบัน สำหรับ ใช้ในความมุ่งเฉพาะ ที่จริงเพื่ออ้างถึงหรือ
กล่าวถึงเรื่องนั้น คล้ายคำ อัน อันว่า ที่เป็นบทสรุปเสริมให้ความ
เต็ม เช่น สำหรับเรื่องที่คุณขอเรื่องนั้น ไม่มีทางช่วยอะไรได้ บางที
ก็คล้าย ส่วน หรือ ฝ่าย เช่น สำหรับฉันพูดง่ายตกลงง่าย

บางที สำหรับ ก็หมายว่าคู่กับ ควรกับ เช่น เลือดตัวยาวสำหรับ
กางเกงขาบาน แต่บางทีถ้ามีกริยาตามมาท้าย สำหรับ สำหรับ ก็
หมายความว่าเพื่อประโยชน์หรือความมุ่งหมายอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น
มีดสำหรับทำกับข้าว กระดาษสำหรับเขียนจดหมาย หนังสือสำหรับ
ค้นคว้า แต่ถ้าจะละ สำหรับ เสียก็ได้ เป็น มีดทำกับข้าว กระดาษ
เขียนจดหมาย หนังสือค้นคว้า คำเหล่านี้ก็กลายเป็นคำประสมไป

๕) ที่นำหน้าคำที่เป็นแดนออก แดนพราวไป แยกไป ออกไป
ได้แก่คำ จาก แต่ ตั้งแต่

ฝนตกลงมาจากฟ้า ไกลจากบ้านไปไม่เท่าไร จากที่นี้ไปใกล้
นิดเดียว น้ำตกตกมาแต่ภูเขา เห็นเขามาแต่ไกล เขาไปแต่ตรู
กลับแต่วัน ตั้งแต่ปากถนนไป ถนนดีตลอด ทำงานตั้งแต่เช้าจดค่ำ
โทรทัศน์ตั้งแต่ออกจากบ้านไป

จาก กับ แต่ ใช้เกี่ยวกับ สถานที่ อาจแทนกันได้ใน
ความนี้ เช่น ฝนตกมาจากฟ้า ฝนตกมาจากฟ้า น้ำตกตกมาจากภูเขา
น้ำตกตกมาจากภูเขา แต่คำว่า แต่ ยังใช้เกี่ยวกับระยะทางระยะ
เวลาอันเป็นจุดตั้งต้น เช่น แต่ไกล แต่เดิม ในความเช่นนี้ จาก แทน
แต่ ไม่ได้ เช่น เขาไปแต่ตรู ไม่มีใช้ เขาไปจากตรู ที่เกี่ยวกับระยะ
ทาง อาจจากไกลมาหาใกล้ หรือใกล้ไปหาไกล ก็ได้ สุดแต่จะถือจุด
ไหนเป็นจุดตั้งต้น และมักไม่กำหนดเวลาหรือสถานที่ที่ยุติ

ส่วน ตั้งแต่ ก็ใช้ได้ทั้งที่เกี่ยวกับระยะทางกับระยะเวลา แต่มัก
จะมีที่สิ้นสุด โดยมากกล่าวต่อไปว่า จนถึง หรือ จด เช่น ตั้งแต่เข้า
จดคำ หรือจนถึงคำ บางทีภาษาปากใช้ ยันคำ ถ้าไม่มีคำ จนถึง หรือ
จด ก็ถือว่าเป็นเช่นนั้นเรื่อยไป เช่น ตั้งแต่สถานีกรุงเทพฯ เป็นต้นไป
ละความข้างท้ายว่า จนถึงปลายทาง เสีย หรือ เปิดทำงานตั้งแต่
๘.๓๐ น. จนถึง ๑๖.๓๐ น. ถ้าไม่มีคำ จนถึง ก็แสดงว่า เปิดเรื่อย
ไปทั้งวัน

๖) **ที่นำหน้าคำที่มาเปรียบเทียบกับ** ได้แก่ **กว่า** เช่น **สวยกว่าพี่กว่าน้อง สวยกว่าเพื่อน** (คำ **เพื่อน** ในที่นี้คงหมายถึงคนอื่น ๆ) คือสวยที่สุด บางทีคำว่า **กว่าอื่น กว่าสิ่งอื่น** โดยเฉพาะเมื่อสิ่งที่มาเปรียบไม่มีชีวิต ก็อาจหมายถึง **ที่สุด** ได้ เช่น **ดีกว่าอื่น** **เต็มหมด** หรือ **ทั้งหมด** ด้วยก็มี เพื่อให้ความหนักแน่นขึ้น เป็น **ดีกว่าอื่นหมด** **ดีกว่าอื่นทั้งหมด** บางทีก็เปลี่ยนวิธีพูดเสียใหม่เป็น **ไม่มีอะไรยิ่งกว่า** หรือ **เหนือกว่า** **กว่า** ในที่นี้มีลักษณะเหมือน **กริยาวิเศษณ์** เพราะไม่มีค่านามตามหลัง **กว่า** แต่ที่จริงละคำ **อื่น** หรือ **สิ่งอื่น** ไว้ใน **ที่** เข้าใจมากกว่า

๗) **ที่นำหน้าคำที่บอกสถานที่** ได้แก่ **ใน** ภายใน นอก ภายนอก ใต้ ภายใต้อ บน ข้างบน ล่าง ข้างล่าง ข้างใต้ ข้างใน ข้างนอก หน้าข้างหน้า หลัง ข้างหลัง เหนือ ริม กลาง เยื้อง กับ

ใน **ข้างใน** **ภายใน** มีความหมายทำนองเดียวกันว่า **ที่ถูกกำบัง** **ที่ถูกแหว่ง** แต่แต่ละคำมีที่ใช้ต่างกัน คือ

ใน ใช้ได้ทั้ง วัน เวลา สถานที่ กลุ่ม พวก

ที่บอกเวลา เช่น **ในวัน**... **ในเวลา**... **ในเดือน**... **ในปี**...

ในสมัย... **ในยุค**

ที่บอกสถานที่ เช่น **ในห้อง** **ในบ้าน** **ในที่ทำงาน** **ในเมือง** **ในโลก** **ในหนังสือ** **ในมือ** **ในกำมือ**

ที่บอกกลุ่มพวก เช่น **ในสกุล** **ในครอบครัว** **ในวงการ** **ในสมาคม** **ในสังคม** **ในหมู่** **ในคณะ** **ในพวก**

ข้างใน ใช้แต่เรื่องสถานที่ที่จำกัดวงแคบเข้ายิ่งกว่า **ใน** พอจะเทียบกันได้ เช่น **อยู่ในห้อง** **อยู่ข้างในห้อง** **อยู่ในรถ** **อยู่ข้างในรถ** ความหมายแน่ชัดลงไปว่าสถานที่นั้นเป็น **ในห้อง** **ในรถ** แน่ๆ ไม่ใช่ **ข้างนอก** หรือที่อื่นๆ

ภายใน หมายถึงในวงที่กำหนดไว้เฉพาะ ไม่พ้นไปกว่านั้น ใช้ได้ทั้ง เวลา สถานที่ และอื่นๆ

ที่เกี่ยวข้องกับเวลา เช่น **ภายในเวลา** ๓ ชั่วโมง **ภายในเดือนนี้** **ภายในปีหน้า** (จำนวนเวลามีเท่าที่กำหนด พ้นจากนั้นแล้วไม่กล่าวถึง)

ที่เกี่ยวข้องกับสถานที่ เช่น **ภายในห้อง** **ภายในโรงเรียน** **ภายในตู้** **ภายในประเทศ** **ภายในแฟ้ม** (กล่าวเฉพาะบริเวณของสถานที่ดังกล่าวนี้)

ที่เกี่ยวข้องกับจำนวน เช่น *ภายใน* ระยะ ๕ กิโลเมตร *ภายใน* อัตรา ๖๐ ไมล์ต่อชั่วโมง *ภายใน* วงเงินหรือสมาชิก

ที่เกี่ยวข้องกับหมู่พวก เช่น *ภายใน* คณะกรรมการ *ภายใน* หมู่สมาชิก *ภายใน* ครอบครัว

นอก *ข้างนอก* *ภายนอก* เป็นคำตรงกันข้ามกับ *ใน* มีความหมายว่า พื้นที่กำบัง พื้นวงล้อม พื้นที่กำหนด ไม่อยู่ในหมู่ในพวก

นอก มีความหมายกว้างกว่าคำอื่น ใช้ได้ทั้ง สถานที่ เวลา และหมู่พวก

ที่เกี่ยวข้องกับเวลา เช่น *นอก* เวลา (ใช้กับวันเดือนปีและคำที่บอกเวลาอื่นๆ ไม่ได้ ไม่มีที่ใช้ ใช้แต่ *พ้น*)

ที่เกี่ยวข้องกับสถานที่ เช่น *นอก* สถานที่ *นอก* ทาง *นอก* เมือง

ที่เกี่ยวข้องกับหมู่พวก เช่น *นอก* วง (กินข้าว*นอก*วง คือไม่ร่วมวงกับคนอื่น) *นอก* วงการ

ข้างนอก กล่าวกว้างกว่า *นอก* ใช้ได้แต่สถานที่เท่านั้น เช่น อยู่*ข้างนอก*ห้อง

ภายนอก ระบุชัดเจนไปว่าเป็นบริเวณที่ไม่ได้อยู่ภายใน ใช้เฉพาะสถานที่เท่านั้น เช่น ห้ามออกไป*ภายนอก*โรงเรียน

ใต้ *ข้างใต้* *ภายใน* มีความหมายว่า อยู่ในที่ซึ่ง ถูกปกปิด ปิดบังหรือแม้เพียง กำบัง

ใต้ ที่เกี่ยวข้องกับสถานที่ ได้แก่ เรือ*ใต้น้ำ* น้ำซึมลงไป*ใต้*ดิน ซ่อนเงินไว้*ใต้*หมอน เข้าไปหลบฝน*ใต้*ชายคา อาจเกี่ยวกับการคุ้มครองก็ได้ เช่น อยู่*ใต้*อำนาจ อยู่*ใต้*กฎหมาย

ข้างใต้ ความหมายเน้นสถานที่ว่าอยู่ล่างลงไปทีเดียว เช่น แหวนหล่นไป*ข้างใต้*กองไม้

ภายใน คำว่า *ภายใน* บ่งว่า เป็นบริเวณที่กำหนด *ภายใน* ย่อมอยู่ในขอบเขตที่กำหนด บางทีบริเวณอาจจะกว้างกว่า แต่ย่อมมีเขตกำหนด เช่น มีห้องลับอยู่*ภายใน*ตึกหลังนี้ และที่มาใช้กันว่า *ภายใน* ความดูแล *ภายใน* การนำ

(*ล่าง* มีความหมายตรงข้ามกับ *บน* หรือ *เหนือ* เช่นเดียวกับ *ใต้* แต่ใช้เป็น*บรรพท*ไม่ได้ เช่น *ใต้*หมอน ใช้ *ล่าง*หมอน ไม่ได้)

บน *เหนือ* มีความหมายคล้ายกัน คือ พ้นขึ้นไป พื้นที่กำบังขึ้นไป แต่ก็ยังมีที่ใช้ต่างกัน คือ

บน มักใช้เฉพาะสถานที่ เช่น *บน* เรือน *บน* ต้นไม้ *บน* ท้องฟ้า *บน* บก ต้นไม้ชั้น *บน* ดิน ต้นงอกพ้นดินขึ้นมา ถ้าไม่พ้นดิน ก็เป็น *ใน* ดิน ค่าตรงข้ามของ *บน* จึงเป็น *ใน* ก็มี ดังเช่น *บน* บก *ใน* น้ำ *บน* ดิน *ใน* ดิน หรือ *ใต้* ก็มี ถ้าลึกลงไปเป็น *ใต้* ดิน

เหนือ ต่างกับ *บน* คือ *บน* อาจอยู่ชิดสิ่งนั้น เช่น นั่ง *บน* เก้าอี้ แต่บางอย่าง เช่น ศพลอย *เหนือ* น้ำ ศพอยู่บนบ้น้ำ ส่วนจอกแห่นลอย *เหนือ* น้ำ อาจอยู่บนบ้น้ำก็ได้ พ้นชั้นมาก็ได้

ใกล้ อาจมีระยะตั้งแต่ชิดตัว ประชิดตัว จนห่างออกไป ได้ส่วนสัมพันธ์เปรียบเทียบกับความที่เกี่ยวข้องกัน เช่น *ใกล้* ตัว *ใกล้* มือ *ใกล้* ตา *ใกล้* บ้าน ถ้าเป็นที่ที่บ้านช่องแออัดอาจจะห่างกันเพียงรั้วคั้น แต่ถ้าเป็นที่ที่บ้านช่องไม่หนาแน่น *ใกล้* บ้าน อาจห่างไปถึงขนาดร้อยๆ เมตรก็ได้ ใช้กับเวลาได้ด้วย เช่น *ใกล้* เวลาารถออก

ไกล ห่างออกไป ทำนองเดียวกัน ที่อาจห่างขนาดไหนก็ได้ เช่น *ไกล* ตา อาจห่างกันเพียงแลไม่เห็นกันทุกวัน หรือห่างกัน ถึงไปอยู่ต่างถิ่น ต่างบ้านต่างเมืองก็ได้

ที่ ใช้ชี้เฉพาะสถานที่ที่กำหนดแน่ แต่ไม่ได้บอกทิศทางว่า ในนอก บน ล่าง ฯลฯ อย่างไร ถ้าต้องการให้รู้ชัด ก็อาจใช้ *คำบุรพบท* บอกทิศทางเช่นนั้นซ้อนเข้าไปอีกก็ได้ เช่น ไป *ที่* บ้าน ไป *ที่* *ใน* บ้าน ออกไป *ที่* นอกถนน ทำให้ความหมายแน่แฟ้นกว่าจะใช้ว่า *ที่* บ้าน *ที่* ถนน หรือ *ใน* บ้าน *นอก* ถนน บางทีซ้อนบุรพบทเข้าไปถึง ๓ คำก็มี เช่น กุญแจอยู่ที่ *ตู้* ไม่แน่ว่าอยู่ตรงไหนของตู้ ถ้าบอกว่า อยู่ *ที่* *บน* *หลัง* *ตู้* เป็นอันรู้แน่ว่าไม่มีทางไปอยู่ที่อื่นได้นอกจากที่นั้น

กับ มีความหมายคล้าย *ที่* ดังใช้ว่า นั่ง *กับ* ฟัน เขียน *กับ* โตะ

ตรง ชี้สถานที่เฉพาะลงไปกว่า *ที่* เช่น *ตรง* ประตู *ตรง* ห้วนอน ความบ่งชัดว่า *ที่* ประตู หรือ *ที่* ห้วนอน บางทีก็ใช้ *ที่* *ตรง* ประตู *ที่* *ตรง* ห้วนอน

หน้า *ข้างหน้า* คำทั้งสองมีความหมายคล้ายกันเมื่อใช้เกี่ยวกับสถานที่ที่หมายถึง อยู่เด่น เห็นได้ก่อน (*ภายหลังหน้า* ใช้เกี่ยวกับเวลา แต่ไม่ใช่บุรพบท)

หน้า ใช้เกี่ยวกับสถานที่เท่านั้น เช่น เขาขึ้นอยู่ *หน้า* ฉันทน์ ฉันทน์อยู่ *หน้า* รถ ถ้าเกี่ยวกับเวลา ใช้ *ก่อน* *ก่อนหน้า* เช่น *ก่อนหน้า* วันสามปีมาแล้ว

ข้างหน้า ใช้เกี่ยวกับสถานที่ เห็นชัดลงไปว่า หน้า เช่น เขา
ยืนอยู่ข้างหน้าฉัน ฉะนั้นอยู่ข้างหน้ารถ

หลัง ข้างหลัง ภายหลัง มีความหมายตรงกันข้ามกับหน้า เช่น
เดี๋ยวกัน แต่ที่ใช้ต่างกันก็มี คือ

หลัง ใช้เกี่ยวกับสถานที่ นอกจากจะตรงกันข้ามกับ หน้า แล้ว
ยังหมายถึง บน ได้อีกด้วย เช่น หลังบ้าน ตรงข้ามกับ หน้าบ้าน แต่
หลังตู้ อาจหมายถึง ส่วนหลังของตู้ก็ได้ ส่วนบนของตู้ก็ได้ บางทีก็ใช้
บนซ้อนเข้ากับหลัง เป็น บนหลังตู้

หลังใช้เกี่ยวกับเวลาก็ได้ เช่น หลังเที่ยง หลัง ๓ โมงไปแล้ว

ภายหลัง ใช้เกี่ยวกับเวลาเท่านั้น เช่น เขามาถึงภายหลังฉัน
(ที่หลังฉัน ก็ใช้)

คำบุรพทชชนิดนี้ใช้เป็นกริยาวิเศษณ์ได้ทุกคำ ถ้าเป็นกริยา
วิเศษณ์ไม่มีนามหรือคำที่เทียบเท่ากับนามตามมาข้างท้าย

๘) ที่นำหน้าคำที่บอกเวลา ที่กล่าวถึงข้างต้นมีหลายคำที่บอก
เวลาได้ ได้แก่ ใน ภายใน นอก ใกล้เคียง หน้า หลัง ภายหลัง จึงจะไม่
กล่าวถึงอีก นอกจากนี้ยังมีคำ ณ ซึ่งนอกจากจะบอกสถานที่ได้อย่าง
ใน เช่น ณ สถานที่นั้นแล้ว ก็ยังบอกเวลาได้อีกด้วย เช่น ณ คืนวันเพ็ญ

๙) ที่นำหน้าคำที่บอกทิศทางที่มุ่งไป ได้แก่ สู่ ถึง ยัง เช่น
เขามุ่งไปสู่ที่หมายข้างหน้า ไม่นานก็มาถึงบ้าน เขาออกเดินทางไปยัง
อเมริกา

สู่ มักจะใช้มุ่งไปข้างหน้าเข้าหาที่หมาย เช่น พุดตะล่อมเข้าสู่
จุด ไปสู่สัมฤทธิ์ บางทีก็มีความหมายคล้าย ยัง เช่น ไปสู่บ้านเกิด
เมืองนอน แต่บอกทิศทางที่มุ่งไปแน่นอนกว่า

ยัง ใช้บอกสถานที่ที่จะไป เช่น เดียวกับคำ ที่

ถึง ใช้หมายถึง ที่สุดแห่งทิศทางที่มุ่งไปก็ได้ ดังที่ใช้ว่า ไปถึงที่
หมาย สู่ กับ ยัง เป็นเพียงมุ่งไปที่สถานที่ไป แต่ยังไม่บรรลุที่หมาย
ถ้าบรรลุที่หมายเมื่อใดก็เป็นอันว่า ถึง แล้ว

ถึง ยังใช้ในความหมายว่า เป็นที่สุด นับตั้งแต่จุดตั้งต้น ใช้ได้
ทั้งสถานที่และเวลา เช่น จากกรุงเทพฯ ถึงเชียงใหม่ ตั้งแต่กรุงเทพฯ
ถึงเชียงใหม่ จากเช้าถึงเที่ยง ระหว่างวันที่...ถึงวันที่... ระหว่าง
สถานที่หนึ่งถึงอีกสถานที่หนึ่ง บางทีใช้ จนถึง เพื่อย้ำความด้วย

๑๐) ที่นำหน้าคำแสดงความเป็นเจ้าของ ได้แก่ คำ ของ แห่ง
คำทั้งสองใช้ได้ในความเดียวกัน ต่างกันก็แต่เพียง แห่ง มักใช้เพื่อ

ความไพเราะและภาคภูมิ โดยเฉพาะใช้กับนามธรรม เช่น สภาพพัฒนา
การแห่งชาติ ถ้าใช้ *ของ* แทนก็คงได้ความเท่ากัน

ตามธรรมเนียมค่า *ของ* ก็แสดงความเป็นเจ้าของไม่ค่อยใช้มากนัก
นักในภาษาไทย เช่น ลูกเขา เมื่อใคร ไม่ต้องใช้ *ของ* ก็เป็นที่เข้าใจ
แต่กรณีนั้นก็ยังมีบางแห่งที่จำเป็นต้องใช้ *ของ* ถ้าไม่มีจะทำให้เข้าใจ
ความหมายผิด เช่น

การเรียน *ของ* เขาไม่สู้จะดีนัก ถ้าตัด *ของ* ออก ความจะกลายเป็น
เรียนเขาไม่สู้จะดีนัก ซึ่งมีความต่างกัน คือ

การเรียน *ของ* เขาไม่สู้จะดีนัก หมายถึง การเรียน ว่าถึงจะ
พยายามอย่างไร การเรียนก็ยังไม่ได้ดีนัก

การเรียนเขาไม่สู้จะดีนัก เน้นที่ เขาไม่สู้จะดีนัก ในการเรียน
เพราะไม่ตั้งใจพยายาม

เห็นได้ว่า ถ้าเป็นนามธรรม ยังต้องใช้ *ของ* เพื่อความชัดเจน
ปัจจุบันมี *ของ* กับ *แห่ง* ที่ใช้กับนามธรรมมากขึ้น เช่น อัมพต
ของ แชนชา วัลโรคคหังปอด หากไม่ใช้เช่นนั้นจะต้องเปลี่ยนวิธีพูด
ใหม่หรือเปลี่ยนบริบทเป็น *แชนชาเป็นอัมพต วัลโรคคหังปอด*

๖. คำสันธาน

คำสันธาน คือคำที่เชื่อมความให้ต่อเนื่องเป็นความเดียวกัน
อาจเชื่อมประโยคกับประโยคก็ได้ คำกับคำก็ได้ ดังนี้

เชื่อมคำกับคำ เช่น พี่กับน้อง

เชื่อมประโยคกับประโยค เช่น พี่จะไปแต่ น้องไม่ยอมไป

แม้ความคนละตอน ก็กล่าวว่าอาจใช้สันธานบางชนิดเชื่อมให้ข้อ
ความต่อเนื่องกันได้ ถือเป็น *เชื่อมความกับความ* เช่น

"มีข่าวว่านักวิจัยรายงานว่าโรคมะเร็งบางอย่างที่เกิดแก่มนุษย์
นั้น... มีสมมูลฐานเนื่องจากเชื้อไวรัส... เขาสามารถแยกเชื้อไวรัส
ของโรคมะเร็งที่เกิดแก่มนุษย์ได้ เป็นครั้งแรกด้วย

หววก การค้นพบครั้งนี้ได้รับการยืนยันแน่นอนแล้ว ก็อาจจะมีวิธี
ป้องกันโรคมะเร็งได้ต่อไป"

หววก ในที่นี้ถือได้ว่าเป็นสันธานเชื่อมความข้างต้นกับข้างท้ายให้
เนื่องเป็นความเดียวกัน

ภาษา คำที่ใช้ทำหน้าที่สันธาน มีดังนี้ คือ

๑) คำเดียว ได้แก่ และ แต่ กับ ถ้า หาก แม้ เมื่อ เพราะ
ครั้น แล้ว

๒) คำประสม ได้แก่ นอกจาก เว้นแต่ ยกเว้น แม้แต่

๓) วลี ได้แก่ ถึงแม้ว่า ถึงอย่างไรก็ดี ถึงอย่างไรก็ตาม
หากว่า เพราะฉะนั้น ท่าไม้กับ แม้ที่ว่า

บางที่คำสันธานเหล่านี้อาจแยกออกได้ และใช้ไว้ในประโยคคน
ละประโยคกัน ได้แก่ ครั้น...ก็ หรือ จึง เมื่อ...ก็ พอ...ก็
หาก...ก็ ถ้าแม้...ก็ ทั้ง...และ เพราะฉะนั้น...จึง
คำ ก็ และ จึง ที่อยู่ในประโยคท้ายอาจอยู่หน้าประธานหรือหน้ากริยา
ก็ได้แล้วแต่ความ

ชนิดของสันธาน

๑) เชื่อมความที่คล้อยไปทางเดียวกัน ทำนองเดียวกันไม่ขัดแย้ง
แยกออกเป็น

ก. เชื่อมความที่เกี่ยวกับเวลา ได้แก่ คำ ก็ แล้ว...ก็
แล้ว...จึง ครั้น...ก็ เมื่อ...ก็ ครั้น...จึง เมื่อ...จึง พอ...ก็

คำที่มี ก็ คือ พอ...ก็ ครั้น...ก็ เมื่อ...ก็ แล้ว...ก็ แสดง
เหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ๒ อย่างในเวลาใกล้เคียงกัน แต่มีความต่างกันอยู่
บ้าง

ครั้นถึงบ้าน ฝนก็ตก พอถึงบ้าน ฝนก็ตก

เมื่อถึงบ้าน ฝนก็ตก ถึงบ้านแล้ว ฝนก็ตก (จึง)

ครั้น...ก็ มักใช้ในภาษาหนังสือ มีความหมายเสมอกับ
เมื่อ...ก็

เมื่อ...ก็ ไม่แสดงเวลาและเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในทันทีเท่า
พอ...ก็

พอ...ก็ แสดงว่าเหตุการณ์เกิดขึ้นในทันทีทันเวลาทัน คือ
ถึงบ้านในนาที่นั้น ฝนก็ตกลงมา

แล้ว...ก็ คำ แล้ว บอกให้รู้ว่า เหตุการณ์แรกต้องเกิด
ขึ้นเสียก่อน จึงมีเหตุการณ์ที่สองตามมา ช่วงระยะเวลาระหว่างเหตุ
การณ์ทั้งสองควรจะห่างกันมากกว่าคำ พอ...ก็ หรือ เมื่อ...ก็ ที่
จริงถ้าไม่ใช่เหตุการณ์ที่ผู้ทำเดียวกันเป็นผู้ทำ น่าจะเป็น แล้ว...จึง
มากกว่า

คำที่มี *จึง* คือ *พอ... จึง ครั้น... จึง เมื่อ... จึง แล้ว... จึง*
จึง อยู่ที่ได้มักแสดงผลที่นั้น แม้ไม่ใช่ประโยคเหตุผลก็ตาม *จึง* ในที่นี้
แสดงว่า เหตุการณ์แรกผ่านไปแล้ว เหตุการณ์หลังจึงตามมา ไม่ว่าจะผู้
ทำเดียวกันหรือต่างกัน ช่วงเวลาระหว่างเหตุการณ์จึงต้องห่างกันพอ
ควร คำ *แล้ว... จึง* จะเห็นชัดกว่าคำอื่น ดังนี้

พอถึงบ้าน	ฝนจึงตก	พอถึงบ้าน	จึงกินข้าว
ครั้นถึงบ้าน	ฝนจึงตก	ครั้นถึงบ้าน	จึงกินข้าว
เมื่อถึงบ้าน	ฝนจึงตก	เมื่อถึงบ้าน	จึงกินข้าว
ถึงบ้านแล้ว	ฝนจึงตก	ถึงบ้านแล้ว	จึงกินข้าว

ช. เชื่อมความให้รวมเข้าด้วยกัน ได้แก่ *ทั้ง ทั้ง... ก็*
ทั้ง... และ ก็ได้ ก็ได้ กับ และ

กับ และ ใช้เชื่อมความหลายความเข้าด้วยกัน เช่นเดียวกัน
บางทีก็ใช้แทนกันได้ แต่บางทีก็แทนไม่ได้

และ ถ้าหากรวมของสองสิ่งเข้าด้วยกัน อาจใช้ *กับ* แทนได้
แต่ถ้ามากกว่านั้นใช้ *กับ* ไม่ได้ เช่น

แม่ครัวไปซื้อกับข้าวมีผัก *และ* เนื้อ อาจเปลี่ยนเป็น ผัก *กับ*
เนื้อ ได้

แม่ครัวไปซื้อกับข้าวมีผัก เนื้อ ปลา ผลไม้ *และ*อื่นๆ ใน
ความนี้ใช้ *กับ* แทนไม่ได้

กับ ใช้เชื่อมความที่รวมสองสิ่งเข้าด้วยกัน *กับ* ที่เป็นสันธาน
กับที่เป็นบุรพบท มีลักษณะคล้ายกันมาก แต่พอจะสังเกตได้คือ

กับ ที่เป็นสันธาน คำนามที่ตามหลัง *กับ* จะต้องทำกริยา
เดียวกันกับประธาน เช่น เขา*กับ*ภรรยาออกไปทำงานนอกบ้าน
เขาก็ออกไปทำงานนอกบ้าน ภรรยา*กับ*เขาก็ออกไปทำงานนอกบ้าน

กับ ที่เป็นบุรพบท คำนามที่ตามหลัง *กับ* จะเพียงช่วย
เสริมความให้สมบูรณ์ แต่ไม่ได้ร่วมทำกริยาเดียวกับประธาน *กับ*
อาจมีความหมายว่า พร้อมด้วย เช่น เขาออกไปทำงานนอกบ้าน
กับ ภรรยา คือออกไปพร้อมด้วยภรรยา ภรรยาอาจไม่ได้ออกไปทำ
งาน เพียงแต่ออกไปนอกบ้านพร้อมสามีเท่านั้น

หรือหมายถึง เสริม เพิ่ม รวม ก็ได้ เช่น

สอง*กับ*สองเป็นสี่

ร้อย*กับ*หนึ่งเป็นร้อยเอ็ด

ทั้ง ทั้ง...ก็ ทั้ง...และ ใช้ในความคล้าย และ แต่เน้นยิ่งกว่าและใช้เชื่อมได้ทั้งนามและกริยา เช่น

ชื่อของมากมาย ทั้งกับข้าวของกิน และของใช้

วันนี้เด็กๆ สนุกกันมาก ทั้งกินทั้งเล่นตลอดเวลา

พ่อแม่รักลูก หาให้ทุกอย่าง ทั้งของกินก็ไม่ให้ขาด ทั้งของเล่นก็ไม่ให้เหนื่อยหน้าเพื่อน

ก็ได้ ใช้ในความ ได้ทั้งนามกริยา หรือคุณศัพท์ที่กล่าวขึ้นมามากกว่าหนึ่ง เช่น

จะเรียนก็ได้ จะเล่นก็ได้ ต้องให้พอดีๆ ไม่มากไปหรือน้อยไป

อาหารก็ได้ การออกกำลังกายก็ได้ ย่อมทำให้ร่างกายแข็งแรงแดงก็ได้ เขียวก็ได้ ล้วนไม่ถูกใจเขาเสียทั้งนั้น

คำ ก็ได้ ข้างต้นใช้ ก็ตาม แทนได้ มีความหมายดั่งว่า ไม่ว่าจะอะไรเท่าที่กล่าวชื่อขึ้นมา จะทำกริยาหรือเป็นกรรมของกริยาเดียวกันคือ แดงก็ตาม เขียวก็ตาม ล้วนไม่ถูกใจเขาเสียทั้งนั้น เรียนก็ตาม เล่นก็ตาม ต้องให้พอดีๆ

ก็ได้ ใช้ในลักษณะไม่เลือก อะไรไม่ว่า ใช้ได้ทั้งนั้น เช่น แดงก็ได้ เขียวก็ได้ ฉันชอบทั้งนั้น หรือเรียนก็ได้ เล่นก็ได้ ฉันถนัดทั้งสองอย่าง

คำทั้ง ๓ คือ ก็ได้ ก็ได้ ก็ตาม มีความหมายคล้าย และ ก็มี หรือ ก็มี

๓) เชื่อมความที่ขัดแย้งกันไปคนละทาง ได้แก่ แต่ แต่ว่า แต่ที่ว่า จริงอยู่...แต่ ถึง...ก็ กว่า...ก็ เช่น

เขารวยก็จริงอยู่ แต่ก็หาความสุขไม่ได้

อยากจะไป แต่ไปไม่ได้

อยากจะไป แต่ว่า (หรือแต่ที่ว่า) ไปไม่ได้

คนหนึ่งอยากจะไป แต่อีกคนหนึ่งขัดขวางเอาไว้

ถึงอยากจะไป ก็ไปไม่ได้

กว่าจะได้ไป เงินก็หมดพอดี

กว่าจะได้นอน ก็ตั้งห้าทุ่ม

แต่ แต่ว่า แต่ที่ว่า จริงอยู่...แต่ ใช้ในความแย้งเช่นเดียวกัน ใช้เชื่อมได้ทั้งที่ประธานคนเดียวกัน ทำกริยาต่างกัน เช่น ประโยคที่ ๓ และ ๓ หรือประธานคนละคนกัน เช่น ประโยคที่ ๔

จริงอยู่...แต่ คำ จริงอยู่ เน้นกริยาในความแรก ซึ่งช่วย
ทำให้ความหลังเด่นยิ่งขึ้นอีก

ถึง...ก็ มีความหมายเดียวกับ ถึงแม้...แต่ แต่ไม่เห็นเท่า
เช่น ถึงแม้จะอยากจะไป แต่ก็ไปไม่ได้ กับ ถึงอยากจะไป ก็ไปไม่ได้

กว่า...ก็ มีความหมายเดียวกับ พอ...ก็ แต่ไม่เท่ากันที่
เดียวกัน กว่าจะได้ไป ก็.. กับ พอจะได้ไป ก็.. หรือ กว่าจะได้
นอน ก็.. กับ พอจะได้นอน ก็..

๓) เชื่อมความที่เป็นเหตุเป็นผลกัน ได้แก่ เพราะ
เพราะว่า ด้วย ด้วยว่า เหตุว่า อาศัยที่ คำที่ เพราะฉะนั้น ดังนั้น
จึง เลย เหตุฉะนั้น

ที่เชื่อมความที่เป็นเหตุของความเบื้องต้น มีคำ เพราะ เพราะ
ว่า ด้วย ด้วยว่า เหตุว่า ใช้ได้ในความอย่างเดียวกัน เช่น คนตาย
เพราะกินอาหารเป็นพิษ อาจใช้ ตายเพราะว่ากิน.. ตายด้วยกิน..
ตายด้วยว่ากิน.. ตายเหตุว่ากิน.. ก็ได้

อาศัยที่ คำที่ มีที่ใช้บ่อย ใช้ว่า เขาเรียนรู้เร็ว อาศัยที่ช่างซัก
ถาม หรือจะใช้ คำที่ แทนก็ได้ความเท่ากัน

ที่เชื่อมความที่เป็นผลของความเบื้องต้น มีคำ เพราะฉะนั้น
ฉะนั้น ดังนั้น เหตุฉะนั้น จึง เลย คำเหล่านี้ บางที่ใช้ลำพัง แต่บางที่
ใช้คู่กัน เช่น เพราะฉะนั้น...จึง บางที่ จึง ใช้แยกกับ เพราะฉะนั้น
บางที่ จึง ก็มาลำพัง ดังที่ใช้ว่า

เธอมาข่มขู่ให้ฉันไป ฉะนั้นฉันไม่ไป

เธอมาข่มขู่ให้ฉันไป เพราะฉะนั้นฉันไม่ไป

เธอมาข่มขู่ให้ฉันไป เพราะฉะนั้นฉันจึงไม่ไป

เธอมาข่มขู่ให้ฉันไป ฉันจึงไม่ไป

คำ จึง ที่มาลำพัง บางที่ใช้ เลย แทนได้ แต่ไม่ค่อยใช้ใน
ภาษาเขียน เช่น เธอมาข่มขู่ให้ฉันไป ฉันเลยไม่ไป คำ จึง ในภาษา
พูดไม่ค่อยมีใช้ ใช้ ถึง แทน

๔) เชื่อมบอกความคาดคะเนหรือแย้งรับแย้งผู้ ได้แก่ คำ
ถ้า ถ้าหากว่า แม้ แม้ว่า แม้แต่ นอกจาก

ความแย้งรับ เช่น

ถ้าเธอไป ฉันก็ไป (ถ้าหาก ถ้าหากว่า หรือ หากใช้ในความ
เดียวกัน)

ถ้าเธอไม่ไป ฉันก็ไม่ไป
ถ้าได้เงินมา ฉันจึงจะไป
ถ้าเงินไม่มา ฉันก็ไม่ไป
ถ้าแม้เขาจะเข้าไปให้ได้ เขาก็ควรขออนุญาตเสียก่อน
ถ้าแม้ฉันว่าเธอจะให้ฉันไปให้ได้ ฉันก็จะไป
สถานการณ์นี้มี ถ้า ขึ้นต้นประโยค บางทีก็มี ก็ มาด้วยใน
ความข้างท้าย บางทีก็มี จึง ประโยคที่มีคำ แม้ แม้ ว่า บางทีก็
เชื่อมด้วย แต่ ในประโยคข้างท้าย ทำให้ดูเหมือนสถานการณ์ที่ใช้
เชื่อมความที่ขัดแย้งกัน เช่น

(ถึง)แม้เธอจะอยากให้ฉันไป แต่ฉันก็ไม่ไปไม่ได้

ความแย้งปฏิเสธ เช่น

ทุกคนอ่านหนังสือ เว้นแต่เธอ (ไม่ได้อ่าน)

ทุกคนอ่านหนังสือนอกจากเธอ (ไม่ได้อ่าน)

๕) เชื่อมความที่ให้เลือกเอา เลือกกำหนดเอาอย่างใด
อย่างหนึ่ง ได้แก่ค่า หรือ หรือไม่ หรือมีฉะนั้น มีฉะนั้น
ที่เป็นคำถาม เช่น

เธออยากได้สิ่งนี้หรือไม่ (อยากได้)

เธออยากได้อันไหน ใหญ่หรือเล็ก

ที่เป็นบอกเล่าไม่ใช่คำถาม เช่น

นอนเสีย หรือไม่ก็ลุกมาทำงาน

อยากจะทำงานนี้ หรือทำงานนั้นก็ดี ตามใจ

นอนเสีย มีฉะนั้นก็ลุกมาทำงาน ความนี้พูดให้เต็ม ควรเป็น
หรือมีฉะนั้น หรือไม่เช่นนั้น แต่บางที มีฉะนั้น ใช้ในความของ ถ้า
ไม่เช่นนั้น เช่น เธอต้องทำ มีฉะนั้นเธอก็ต้องลาออก

๖) เชื่อมความเปรียบเทียบกัน ได้แก่ค่า เหมือน เหมือน
ว่า ราว รวกับ อย่างกับ (เสียงพูดเป็น ยังกับ) เช่น

เขาโกรธรวกับไฟไหม้ป่า

เขาหัวเราะดังสนั่นเหมือนเสียงฟ้าลั่น

คนนั้นกินอย่างกับอดอยากมาเป็นปีๆ

๗) เชื่อมความตอนหนึ่งทีกล่าวยังไม่จบ กับอีกตอนหนึ่งที่เริ่มต้น
กล่าว ได้แก่ ส่วน ฝ่าย อนึ่ง อีกประการหนึ่ง

ส่วน ฝ่าย มีความหมายเหมือน ส่วนหนึ่ง อีกส่วนหนึ่ง ฝ่ายหนึ่ง
อีกฝ่ายหนึ่ง จึงมักใช้เมื่อความเป็นคนละเรื่องกัน ถ้ากล่าวถึงคนก็เป็น

เรื่องของคนละคนกัน แยกกันคนละส่วน เช่น

คนทั้งสองออกเดินทางไปด้วยกัน คนหนึ่งไปทางรถไฟ ส่วนอีกคนหนึ่งไปทางรถยนต์

ชาวที่ปรากฏสำหรับเรื่องนี้มีเพียงเท่านั้น ส่วนชาวคืบหน้าจะได้นำมาเสนอต่อไป

เรื่องต่างๆ ครูเป็นผู้ดำเนินการทั้งสิ้น ฝ่ายนักเรียนไม่ได้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานด้วย

อนึ่ง อีกประการหนึ่ง มักใช้เมื่อต้องการกล่าวเพิ่มเติม เพราะความที่กล่าวไว้ข้างต้นยังไม่สมบูรณ์ เช่น

อนึ่ง อาจกล่าวได้ว่า... ศาสนามีความสำคัญแก่คนเราไม่น้อย..

อีกประการหนึ่ง ที่ถือกันว่าวัตถุสำคัญกว่าจิตใจนั้น.....

๘) เชื่อมความให้ได้ เนื้อความบริบูรณ์และได้ความไพเราะสะสวย ได้แก่ คำ อย่างไรก็ตาม อันว่า อัน

ที่จริงสันธานดังกล่าว ไม่สู้มีความจำเป็นนัก ถ้าไม่ใช้ก็ไม่ถึงกับไม่เข้าใจความ เช่น *อัน* คนทุกวันนี้ หายากที่จะคิดถึงคนอื่นก่อนตน *อย่างไรก็ดี* (หรือ *อย่างไรก็ตาม*) เราควรพึงเหตุผลของคนอื่นบ้าง ถ้าตัด *อัน* กับ *อย่างไรก็ดี* *อย่างไรก็ตาม* ออก ก็คงได้ความเช่นเดิมนอกจากจะพึงไม่สะสวยไปบ้างเท่านั้น

ด้วยเหตุนี้จึงถือว่า สันธานเป็นคำที่มีความสำคัญน้อยในภาษาของเรา ตามธรรมดาเราไม่นิยมพูดข้อความยาวๆ ประโยคสลับซับซ้อน เมื่อใช้ประโยคยาวๆ ไม่ซับซ้อน ย่อมไม่ต้องใช้สันธานเลย ดังจะเห็นได้จากศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหง มีสันธานเพียงไม่กี่คำ คือมี *เมื่อ* *ก็* *จึง* *แล้ว* *แล* ก็อาจเขียนให้เป็นที่เข้าใจได้ แต่นับวันประโยคของไทยก็จะซับซ้อนยิ่งขึ้น สันธานมีมากขึ้น มีอีกหลายคำที่ไม่ได้กล่าวไว้ในที่นี้

๗. คำอุทาน

คำอุทาน คือคำที่เปล่งออกมาด้วยอารมณ์สะเทือนใจ เวลาตกใจ ดีใจ หรือแปลกใจ เป็นต้น คำอุทานเช่นนี้มีได้มากมาย สุดแต่ใครนึกจะอุทานอย่างไร และอาจจะไม่เหมือนกันทุกครั้งไปในเมื่อเกิดอารมณ์เช่นเดียวกัน แต่ที่จะกล่าวนี้จะกล่าวเท่าที่พูดลงรอยกัน และเป็นที่น่าสนใจกันตรงกันแล้วเท่านั้น ที่จริงถ้าจะถือว่าคำอุทานไม่สำคัญ

แก่ภาษานักก็ว่าได้ แต่ถ้าจะพิจารณาดูว่า... เพียงคำอุทานคำเดียว
อาจบอกความรู้สึกของคนได้โดยไม่ต้องกล่าวถ้อยคำยืดยาว ก็นับว่า
เป็นการประหยัดถ้อยคำได้อย่างหนึ่ง อนึ่งการสร้างคำให้ใช้ตรงกันใน
โอกาสที่เกิดอารมณ์เดียวกันในหมู่คนตั้งมากมายที่ใช้ภาษาเดียวกันย่อม
เป็นเรื่องน่าพิศวง นอกจากนี้ยังมีอุทานอีกเป็นอันมากได้กลายมาเป็น
คำกริยา และวิเศษณ์ที่ถือว่าเป็นคำสำคัญในภาษา

คำอุทานในภาษาไทย

ที่แสดงอารมณ์สะเทือนใจ มักเป็นคำพยางค์เดียวที่เป็นเสียง
สระมีเสียงสูงต่ำเปลี่ยนแปลงไปตามความรุนแรงมากน้อยของความรู้อ
สึก ได้แก่

เอ๊ะ เอ เอ๊ เอ๊ะ โอ๊ะ อู๋ อู๊ โอ๊ อู๋ เออ เอ้อ เอ๋ย เอ๊ย
ที่มีมากพยางค์ก็มี ไม่ใช่เสียงสระ ก็มี ได้แก่

แน่ะ โธ่ โถ พุทโธ่ โธ่เอ๊ย เอ้อเฮ้อ อู๋ตาย อู๋ตายตาย
ตายจริง

แต่ละคำกำหนดยาก ดังกล่าวแล้วว่า ใช้แสดงอารมณ์อะไร
เพราะคำเดียวกัน เช่น ตายจริง อาจจะถูกอุทานแสดงความตกใจก็ได้
แปลกใจก็ได้

คำอุทานที่ได้เลื่อนมาเป็นคำมีความสำคัญในภาษา ได้แก่

กริยา

เอออ้อห่อหมก	หมายถึง ตกลงเห็นคล้ายตามไปด้วย
เออลอวย	หมายถึง พลอยเห็นตามไปด้วย
เอะอะ	หมายถึง ทำเสียงดังโวยวาย
โอ้	หมายถึง เอาใจ อย่างเอาใจเด็ก
พุทโธ	หมายถึง สงสาร เห็นใจ ใช้เป็นปฏิเสธว่า ไม่พุทโธ
โอละพ้อ	หมายถึง กลับตรงกันข้าม ผิดคาด

วิเศษณ์

อ้ออึ้ง	หมายถึง ลั่น ดังลั่น
อ้อฉาว	หมายถึง เชิงแช่ โจษจัน
อึกทึก	หมายถึง เอ็ดอึ้ง
ครึกโครม	หมายถึง ดังตึงตึง น่าตื่นเต็น

ครั้น	หมายความว่า เสียงดังลั่น
ครั้นครั้น	หมายความว่า กึกก้อง
ครึกครื้น	หมายความว่า เอ็กเกริก

ส่วนที่เรียก *กู่ทวนสร้อยบท* นั้น หมายถึง คำที่มาในคำขึ้นและ
 ไม้มีความหมายเป็นที่เข้าใจ เช่น *แขนแมน ถนนวนแถม* แต่ตั้ง
 ที่กล่าวไว้ในคำขึ้นว่า อาจเป็นคำที่มีความหมายอยู่ในภาษาถิ่นใดถิ่น
 หนึ่งก็ได้และการจะนำคำมาขึ้นกัน คำนั้นๆ จะต้องมีความหมายคล้าย
 กับอีกคำหนึ่ง เวลาล่วงไป คำที่เคยมีความหมายอาจกลายเป็นไม่มี
 ความหมายเพราะไม่มีที่ใช้ไปก็ได้ ฉะนั้น จึงน่าจะพิจารณาในแง่นี้
 มากกว่าจะทิ้งไปเสียเลยโดยถือเป็นสร้อยบท

๘. คำลักษณนาม

ลักษณนาม ถือว่าเป็นลักษณะสำคัญอย่างหนึ่งของภาษาไทย ใน
 ฐานะที่เป็นภาษาหนึ่งในภาษาคำโดด เพราะถ้าหากใช้คุณศัพท์บอก
 จำนวนหรือจำนวนนับแล้วไม่มีคำมารับข้างท้ายความย่อมน่าจะไม่สมบูรณ์ แต่
 พูดที่จริงแล้วจะไม่ใช้ลักษณนาม หรือถ้าไม่ได้กำหนดลักษณนามขึ้นใช้ใน
 ภาษา ก็ยังพูดกันเข้าใจ เพราะบางที่เราก็ตกโดยไม่มีลักษณนามดังจะ
 กล่าวต่อไป ถ้าในกรณีอย่างนั้น เราจะนับลักษณนามเป็นเพียงคำช่วย
 เท่านั้นก็อาจทำได้ แต่อย่างไรก็ตาม คำที่กำหนดให้เป็นลักษณนามและ
 วิธีใช้ลักษณนามมีละเอียดลออ อันควรรู้ไว้โดยตลอดเพื่อใช้ให้ถูกจึง
 ต้องถือเป็นคำสำคัญชนิดหนึ่ง ถ้าจะถามว่า ลักษณนาม คืออะไร ก็
 ตอบได้ว่า

ลักษณนาม คือคำที่กำหนดขึ้นใช้ไว้ท้ายคำคุณศัพท์บอกจำนวนนับ
 หรือประมาณ (บางที่ไว้ข้างหน้าก็มีและขยายคำคุณศัพท์อื่นอันได้แก่ *นี้
 นั้น โน้น* ก็มี) เพื่อขยายค่านามข้างหน้าบอกรูปลักษณะและชนิดหรือ
 ประเภทของคำที่อยู่ข้างหน้าคำบอกจำนวนนับไปพร้อมกัน ช่วยทำให้คำ
 ที่มีหลายความหมายมีความหมายชัดเจน เช่น *กา ๓ ใบ* กับ *กา ๓ ตัว*
 นับเป็นประโยชน์อีกอย่างหนึ่งของลักษณนาม

หน้าที่ของลักษณนาม

๑. มากับคำบอกประมาณหรือบอกจำนวนนับ หรือบางที่เป็นคำ
 คุณศัพท์บอกความเฉพาะเจาะจง *นี้ นั้น โน้น* ซึ่งอาจมาข้างหน้าหรือ
 ข้างหลังก็ได้

๓. บอกลักษณะของคำนั้นๆ ว่า เป็นสิ่งมีชีวิต หรือไม่มีชีวิต
รูปลักษณะเป็นอย่างไร ทั้งลักษณะใหญ่ลักษณะย่อย

๓. เห็นความ โดยเฉพาะเมื่อมากับคำ *นี้ นั้น โน้น* เช่น *เสื้อ
ตัวนั้นสวย*

๔. แทนนามได้อย่างสรรพนาม เช่น พูดถึงนักศึกษาคนไหน คน
นั้น *งั้นละ คน (นั้น)* เป็นลักษณนาม แทนนักศึกษา

คำที่นำมาใช้เป็นลักษณนาม

ลักษณนามที่มีอยู่ในภาษาไทย เห็นได้ชัดว่า ไม่ใช่เป็นคำที่
กำหนดไว้ตั้งแต่เดิมอย่างคำพื้นฐานอื่นๆ นับได้ว่าเป็นคำสร้างใหม่ แต่ก็
หาได้คิดคำแปลกใหม่สร้างขึ้นเป็นพิเศษ ใช้จำเพาะลักษณนามแต่อย่าง
ใดไม่ ส่วนมากได้มาจาก *คำนาม สรรพนาม กริยา* และ *คำวิเศษณ์* ที่มี
อยู่แล้วบ้าง นำคำดังกล่าวมากำหนดใหม่โดยอาศัยอุปมาเปรียบเทียบ
บ้างโดยอนุโลมบ้าง กำหนดขึ้นจากการเลียนเสียงธรรมชาติบ้าง ซึ่ง
กำหนดลงไว้แน่นอนว่าคำใดใช้บอกลักษณะของอะไร เช่น *เรื้อน* เป็น
ลักษณนามของนาฬิกา

ลักษณนามส่วนมากเป็นคำพยางค์เดียว และเป็นคำที่เราใช้
เสมอๆ จนเคยคุ้น จะมีแปลกก็เพียงไม่กี่คำ เช่น *ขลุ่ย... เหว* *เสื้อ
... ปั้น* *สังข์... ขอน* ฉะนั้นทั้งที่ลักษณนามในภาษาไทยมีนับร้อยคำก็
ยังสามารถใช้ได้ถูกต้องเป็นส่วนมาก แต่ดั้งเดิมเราคงมีลักษณนามอยู่
ไม่มากนัก ดังเห็นได้จากศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหงมีอยู่เพียง ๓ คำ
เท่านั้น คือ *คน* ใช้สำหรับ *คน ตัว* ใช้สำหรับสัตว์ และ *อัน* ใช้กับสิ่ง
ไม่มีชีวิตได้ทั้งใหญ่ทั้งเล็ก ตั้งแต่ของเล็กเท่าผลไม้ไปจนถึงพระพุทธร
รูปอันใหญ่อันราม ถ้าอันหนึ่ง วิหารอันหนึ่ง บ้านเมืองในเวลาต่อมา
ได้เจริญพัฒนาขึ้น ภาษาย่อมมีคำแปลกใหม่ใช้ จึงจำเป็นต้องมีลักษ
ณนามเพิ่มขึ้นเพื่อใช้ให้พอกับคำที่เกิดใหม่เหล่านั้น แต่บางทีคิดไม่ทันว่า
ควรใช้ลักษณนามอย่างใดดี หรือจะคิดขึ้นใหม่ว่าอย่างไร ก็มักใช้คำที่
มาข้างหน้า เช่น ห้องสองห้อง เมืองเมืองหนึ่ง ปัจจุบันคนร้านที่จะ
จดจำลักษณนามใช้ให้ถูกต้องตามลักษณะที่กำหนดกันไว้ หรือนึกไม่ทัน
มักใช้ว่า *อัน* ไว้ก่อน¹ จึงปรากฏว่า *เรื่อง* ก็ใช้ *อัน* *ข้อปัญหา* ก็ *อัน*

¹ ต้าราเล่มนี้เขียนขึ้นก่อนที่คำว่า *ตัว* จะได้รับความนิยม...

นับว่า *อัน* เป็นคำที่ใช้ได้สะดวกที่สุด ถ้าทำได้คงมีคนอยากให้กลับไปใช้ *อัน* สำหรับสิ่งไม่มีชีวิตเพียงคำเดียว เช่นในสมัยพ่อขุนรามคำแหงอีก

ที่มาของลักษณนาม

ดังกล่าวแล้วว่า ลักษณนามสร้างขึ้นมาจากคำที่มีอยู่แล้วนั่นเอง จึงพอจะกำหนดได้ว่า ลักษณนามได้มาจากคำต่างๆ ดังต่อไปนี้

๑) คำนาม ลักษณนามส่วนมากได้มาจากคำนามในลักษณะต่างๆ กันคือ

ก. ที่กำหนดไว้เป็นลักษณนามจำเพาะนามอย่างหนึ่งๆ เช่น โขลง (สำหรับฝูงช้าง) ครอบ (สำหรับลูกสัตว์ที่ออกมาพร้อมกันครั้งหนึ่งๆ) แ่งง (สำหรับขิง)

ข. ที่เป็นคำอุปมา เช่น ปาก (พยาน) ปาก (แห อวน) หู (หู้ง หูห้วง) หัว (มัน เผือก ฝัก) หน้า (หนังสือ ผ้า) แก้ม (มะม่วง) หลัง (เรื่อน) เรื่อน (นาฬิกา)

ค. ที่เป็นการเลียนเสียงธรรมชาติ เช่น กุ่ม (เสียงกลอง) โมง (เสียงฆ้อง) อึก (เสียงต๋ม่น้ำ) อัก (เสียงทุบด้วยมือ) ตึง (เสียงของหนักหล่น) เป็ง (เป็นเสียงโลหะบาง แบน) ตับ (เสียงทุบด้วยมือก็ได้อย่างอื่นก็ได้) เอือก (เสียงกลิ้งน้ำ) เผียะ (เสียงฟาดของบางแบน) โป้ง (เสียงปิ่น) เป้ง (เสียงทุบด้วยของหนัก)

ง. ที่เป็นการอนุโลมตามแนวเทียบ เช่น คั้น (สำหรับ ช้อน รถ อนุโลมตามสิ่งที่มีตำอย่างคั้นไถ) ใบ (ตุ้ หีบ เรียกตามสิ่งที่มีลักษณะกลม) ขึ้น (ขนม ของตามลักษณะเนื้อสัตว์ที่หั่นเป็นชิ้นๆ) ขึ้น (ขึ้นบ้าน ขึ้น เรื่อน เรียกตามชิ้นวางของที่ซ้อนๆ กัน) ตัว (ม้า นั่ง แก้ว เรียกตามสัตว์ที่มีขา) บาน (กระจก เรียกตามบานประตู หน้า ต่าง)

จ. ที่เป็นคำซ้ำกับคำที่มาข้างหน้าคำบอกจำนวนนับ มีค่า เป็นอันมากที่ไม่มีลักษณนามโดยเฉพาะ ต้องใช้คำคำเดียวกับคำที่มาข้างหน้าบอกจำนวนนับนั้น เท่าที่พอกำหนดได้ มีดังนี้

นิ้ว (สำหรับนิ้วมือ) โรง (สำหรับโรง เรียน) ห้อง (สำหรับ ห้อง) ปาก (สำหรับปาก) ท่อน (สำหรับท่อนไม้) ต้น (สำหรับต้นไม้) ดอก (สำหรับดอกไม้) ใบ (สำหรับใบบไม้)

๒) คำสรรพนาม มีค่า ท่าน เช่น อาจารย์ ๒ ท่าน

๓) คำกริยา ได้แก่ ยก มัด มวน ม้วน ตั้ง ห่อ เท ซึ่ง หาบ
หีบ (สำหรับทองหีบ) จับ (สำหรับขนมจีน) ผลิต กะ

๔) คำบอกจำนวนนับ ได้แก่ สิบ ร้อย พัน หมื่น แสน ล้าน
เช่น สามสิบ สองร้อย สามพัน สี่หมื่น ห้าแสน สองล้าน

การจำแนกลักษณนาม

ลักษณนามที่ได้จากคำต่างๆ (ยกเว้นคำบอกจำนวนนับ และคำที่
ซ้ำกับคำที่มาข้างหน้าคำบอกจำนวนนับ) ดังกล่าวข้างต้น อาจจำแนก
ได้ตามรูปลักษณะและคุณสมบัติของสิ่งต่างๆ ที่ลักษณนามไปขยาย ดังนี้
คือ

ก. ประเภทที่ใช้กับสิ่งมีชีวิต

ประเภทใหญ่ๆ ได้แก่ คน และ สัตว์

ประเภทย่อย สำหรับคน

คำสามัญ

คน (๒-๓ คน) นาย (ตำรวจ ๒ นาย) เลื่อ (๒ เลื่อ)
หนุ่ม (๓ หนุ่ม) สาว (๒ สาว) รูป (พระสงฆ์)

คำพิเศษ

องค์ (ภิกษุ พระพุทธรูป เจ้านาย) พระองค์ (เจ้านาย)
ตน (ผีปีศาจ ยักษ์ ฤๅษี) ท่าน (ผู้ที่เคารพนับถือ เช่น ครู อาจารย์
เจ้าหน้าที่ชั้นผู้ใหญ่ ฯลฯ)

คำที่เป็นกลุ่มเป็นหมู่

กอง (กองทหาร) หมู่ (หมู่คน) กลุ่ม (นักเรียนแบ่งเป็นกลุ่ม)
เหล่า (ทหารสามเหล่าทัพ) เผ่า (เชื้อชาติ)

ประเภทย่อย สำหรับสัตว์

คำสามัญ

ตัว (สัตว์ทุกชนิด) เชือก (จำเพาะช้าง)

คำที่เป็นกลุ่มเป็นหมู่

โขลง (จำเพาะช้าง) ฝูง (สัตว์) ครอบ (ลูกสัตว์ที่ออกมา
คราวหนึ่งๆ)

ข. ประเภทที่ใช้กับสิ่งไม่มีชีวิต

ที่จริงมีมากมายหลายประเภท ที่แยกให้เห็นจำเพาะที่ใช้เสมอๆ มีลักษณะดังนี้ คือ

๑) **สิ่งที่มีลักษณะกลม** มีกลมหลายลักษณะด้วยกันคือ

ลักษณะกลมอย่างลูกบอล ลูก (ผลไม้ ไข่ ลูกบอล ฯลฯ) คำ ลูก มีที่ใช้มากสำหรับสิ่งที่มีลักษณะกลมแบบเดียวกันนี้) ใบ (ใช้ได้อย่างเดียวกับ ลูก ในที่นี้ไม่นับใบไม้และสิ่งอื่นที่แบนบาง) หัว (หัวพีช มีเปลือก มัน ฯลฯ) เม็ด (กระดุม)

ลักษณะกลมแบน ใบ (จาน ใบไม้ ถาด ฯลฯ) อัน (ขนม สตางค์ เขียง) แผ่น (ข้าวเกรียบ ฯลฯ) แว่น (ชิง ข่า ขนมปัง น้ำ ตาลโตนด ฯลฯ)

ลักษณะกลมเป็นวงรี มี วง (แหวน วงกลม) พวง (พวงมาลัย พวงไข่มุก) ดวง (ดาว พระจันทร์ พระอาทิตย์ รอยเปื้อน ฯลฯ)

ลักษณะกลมยาวทรงกระบอก มี ลำ (ไม้ไผ่ อ้อย ในที่นี้ไม่ได้เกี่ยวกับเรือ เพราะคนละลักษณะกัน) ท่อน (ไม้ อ้อยที่ทอนแล้ว) ซ้อ (ซ้อไม้ ซ้ออ้อย) แท่ง (เหล็กกลม ดินสอ) มวน (บุหรี่) ม้วน (ผ้า) เล่า (ปี ชลู้ย) กระบอก (ข้าวหลาม ปืน) ด้าม (ปากกา)

๒) **ลักษณะนามสำหรับสิ่งที่มีลักษณะเล็กยาว** มี สาย (ถนน สายสร้อย เข็มขัด ฯลฯ) เส้น (ผม ไหม ด้าย ขน เขือก ยา จืด ยาฉุน ยาเส้น ฯลฯ)

๓) **ลักษณะนามสำหรับสิ่งที่มีลักษณะแบนเป็นแผ่น** มี แผ่น (กระดาษ) ชั้น (ผ้า) ผืน (ผ้า)

๔) **ลักษณะนามสำหรับสิ่งที่มีลักษณะเป็นดอก** มี ดอก (ดอกไม้ ทองหยิบ รูป ดอกไม้ไฟ ข้าวโพด ภูเขา)

๕) **ลักษณะนามสำหรับสิ่งที่มีลักษณะเป็นต้น** มี ต้น (ต้นไม้ พุ่ม เสา)

๖) **ลักษณะนามสำหรับสิ่งที่มีลักษณะเป็นหน่อเป็นกอ** มี หน่อ (หน่อไม้ หน่อกล้วย หน่อกล้วยไม้) กอ (กอไผ่ กอบัว)

๗) **ลักษณะนามสำหรับสิ่งที่มีลักษณะอื่นๆ** นอกจากนี้ ได้แก่ ใบ (ใช้บอกลักษณะภาชนะเครื่องใช้หลายอย่างต่างๆ กัน มี ตะกร้า เข่ง กระบุง แก้ว ขวด กระเป๋าคู ติ้ว หีบ หม้อ หมวก) ต้น (เบ็ด จักร ร่ม ซ้อน รถ) หลัง (เรือ นม) เล่ม (แก้ว ยัน เข็ม เทียน หนังสือ มีด) เรือ (นาฬิกา) ลำ (เรือ)

๘) **ลักษณะนามบอกมาตราซึ่ง ตวง วัด นับ มีหลายลักษณะด้วยกัน**

ที่บอกน้ำหนัก มี หาบ ซึ่ง ชั่ง กรัม ปอนด์ ก.ก. กิโลกรัม กิโล (โล)

ที่บอกปริมาตร จำนวนบรรจุ มี ขวด แก้ว กระจาด กระบุง ไห หม้อ ถ้วย จาน ชาม กะทะ กุ๊พพี ช้อน ถาด คัน (รถบรรทุกดิน หิน หรือทราย) คิว (ดินที่ขุดขึ้นมา) ทะนาน ปีบ กระป๋อง

ข้อสังเกต ค่าเหล่านี้บางค่าเป็นมาตราทางราชการที่กำหนดลงไว้ตายตัวว่า ข้าว ๑ ถัง มี ๑๕ ก.ก. ๑๐๐ ก.ก. เป็นหนึ่งกระสอบ แต่ค่าอื่นๆ อีกหลายค่ากำหนดแน่ไม่ได้ แล้วแต่ภาชนะใหญ่เล็ก เช่น ข้าว ๒ หม้อ อาจจะมีมากน้อยก็ได้ แล้วแต่ขนาดของหม้อ

อนึ่ง คำว่า ยา ๒ ขวด กับขวดยา ๒ ใบ ย่อมมีความหมายต่างกัน ยา ๒ ขวดหมายถึงจำนวนยาที่บรรจุอยู่ในขวด จึงไม่ใช่ขวดเปล่า แต่ขวดยา ๒ ใบเป็นขวดเปล่า ไม่มียาอยู่ภายใน

ที่บอกความกว้าง ขาว สูง มี นิ้ว คืบ วา ศอก ฟุต ช.ม. หลา สัดกร (๑/๔ ของหลาหรือของเมตร) ไมล์ กิโล

ที่เป็นมาตราเงิน มี สตางค์ บาท สลึง หน่วย ลิบ ร้อย พัน หมื่น แส่น ล้าน เหรียญ ดอลลาร์ รูปี

ลักษณะนามดังกล่าวนี้กำหนดลงได้ตายตัว ถ้าเป็นค่าที่ทางการกำหนดใช้เป็นมาตรฐาน เช่น ก.ก. นิ้ว ฟุต ก.ม. แต่บางค่าถึงแม้ชาวบ้านใช้กันจนเป็นที่รู้กันทั่ว ก็กำหนดให้ตายตัวไม่ได้ ส่วนที่กำหนดตายตัวลงแล้วก็มีบ้าง ได้แก่

ยก สำหรับหนังสือ อาจเป็น ๕ หน้ายก ๘ หน้ายก หรือ ๑๖ หน้ายก ก็ได้ กุลี (ผ้า ๒๐ ผืน) เรียง (พลุ ๒๐ ใบ) หม้อ (ผลไม้จำนวน ๕ ผล) กุรุต (๑๒ โหล) โหล (จำนวน ๑๒) ซึ่ง (๖ ชั่ง) หาบ (๘๐ ชั่ง) ตำลึง (๔ บาท) เฟื้อง (๑๒ ส.ต.) สลึง (๒๕ ส.ต.) บาท (๑๐๐ ส.ต. หรือ ๔ สลึง) ชั่ง (๘๐ บาท)

การใช้ลักษณะนาม

ตามธรรมเนียมดูลักษณะนามควรต้องตามหลังค่าบอกจำนวนนับเพราะเจตนาเดิมในการสร้างลักษณะนามขึ้นใช้ในภาษา คงเพื่อประโยชน์เช่นนี้ มิฉะนั้นความจะไม่สมบูรณ์ แต่ลักษณะนามที่ใช้อยู่ไม่ได้เป็นไปตามนั้นก็

มี คือ ที่อยู่หน้าค่าบอกจำนวนนับก็มี ไม่มีลักษณนามเลขก็มี หรือมีแต่
ลักษณนามแต่ไม่มีค่าบอกจำนวนนับก็มี จึงอาจกำหนดวิธีใช้ลักษณนามลง
ได้ดังนี้

๑) ใช้ลักษณนามไว้ท้ายค่าบอกจำนวนหรือบอกประมาณ

ก. เมื่อค่าที่มีลักษณนามขยายนั้นเป็นคำนาม เช่น
เด็ก ๒-๓ คน ผู้หญิงหลายคน คนมากหน้าหลายตา เด็กน้อยคน
แมว ๒ ตัว เงินร้อยบาท เสื้อสักตัว

ข. เมื่อค่าที่มีลักษณนามขยายเป็นคำกริยา (ไม่ใช่กริยา
เดียวกับลักษณนาม) ได้แก่

นอนสักตื่น ตีหลายที หาวต้ง ๕ ทวอด กิน ๒-๓ คำ
พูด ๒-๓ คำ เดินไม่ก้าวเลย กิน ๒ มื้อ เขียน ๕ ยก ชก ๒ ยก
ร้องให้ ๒-๓ น้ก เขียนได้ ๒-๓ ตัว

ค. เมื่อค่าที่มีลักษณนามขยายเป็นคำคุณศัพท์บอกมาตรา
ซึ่ง ตรง วัด ได้แก่

ของหนัก ๒๐ ก.ก. ข้าวหนัก ๘๐ ชั่ง ผ้ายาว ๒ เมตร
กว้าง ๖๐ นิ้ว ภูเขาสูง ๕๐๐๐ ฟุต บ่อลึก ๕๐ ฟุต

๒) ใช้ลักษณนามไว้หน้าค่าบอกจำนวนนับหรือคำคุณศัพท์บอก
ความชี้เฉพาะ

ก. เมื่อค่าที่มีลักษณนามขยายเป็นคำนามและค่าบอก
จำนวนนับเป็นจำนวนหนึ่ง เช่น คนคนหนึ่ง ชนค้ำหนึ่ง แต่บางทีก็
จำต้องใช้ หนึ่งไว้ข้างหน้า ดังกล่าวแล้วในเรื่องคำคุณศัพท์บอกจำนวน
นับ

ข. เมื่อค่าที่มีลักษณนามขยายเป็นคำนามและค่าที่มากับ
ลักษณนามเป็นคุณศัพท์บอกความเฉพาะเจาะจง หรือคุณศัพท์บอกลักษณะ
เพื่อเน้นความให้แน่นอนขึ้น เช่น

สัมผุกลเล็ก เสื้อตัวแดง ขนมอันใหญ่

บางทีทำหน้าที่แทนนามได้อย่างสรรพนามอีกด้วย เช่น

ขนมอันไหนอร่อย อันเล็ก หรือ อันใหญ่

๓) ใช้ลักษณนามโดย ละ ค่าบอกจำนวนนับ

ก. เมื่อมากับคำ "เป็น" ได้แก่

กัดเสียเป็นผ่น ชักลากขึ้นเป็นวง ดำงเป็นดวง ชื่อเป็นคู่
ทำเป็นผ่น ดินเรียงเป็นแถว กินเป็นโต๊ะ กินเป็นชุด จ่ายเป็นตัว ผ่า
เป็นชั้น

ถ้าใช้ซ้ำคำ เป็น *แฉ่งๆ วงๆ แฉ่งๆ โต้ะๆ หัวๆ* ย่อมมีความหมายรวมเป็นพหูพจน์ แต่ว่าแยกกล่าวทีละหนึ่งๆ ด้วย

ข. เมื่อมีคำวิเศษณ์บอกจำนวนชายลักษณะนาม คำบอกจำนวนนับที่เป็นจำนวนหนึ่งตามมาข้างท้ายลักษณะนาม มักจะละไว้ไม่ปรากฏ เช่น

ขอสักตัว (หนึ่ง) อยาไปอีกหน (หนึ่ง)

ค. เมื่อมีลักษณะนามอยู่หน้าและหลังคำบอกจำนวนนับ เช่น *ร้อยสองร้อย คนสองคน ขึ้นครั้งขึ้น* ย่อมหมายความว่า *ละคำหนึ่ง* ท้ายลักษณะนามคำต้น พุดให้เต็มควรเป็น *ร้อยหนึ่งสองร้อย คนหนึ่งสองคน ขึ้นหนึ่งครั้งขึ้น*

๔) ละลักษณะนาม

ก. เมื่อต้องการพูดย่อหรือใช้เป็นคำติดปาก เช่น *แมวห้าหมาหก สุ่มสี่สุ่มห้า กาแป ๓ โอวัลติน ๑*

ข. เมื่อใช้เป็นสื่อ เพื่อให้สะดวก และจำง่าย เช่น *สี่ดาว ห้าชีวิต สี่นักประพันธ์* ถือเอาคำนามที่มาข้างท้ายคำบอกจำนวนนับเป็นลักษณะนาม แต่แท้จริงไม่ใช่ เพราะคำดังกล่าวจะใช้ลักษณะนามต้องใช้ว่า *ดาวสี่ดวง นักประพันธ์สี่คน* หากคำ *ชีวิต* ไม่มีลักษณะนามต้องใช้ซ้ำคำหน้าก็ควรต้องเป็น *ชีวิต ๕ ชีวิต*

ข้อสังเกต คำ *หนึ่ง* ที่มาับลักษณะนาม มีที่ใช้ต่างๆ สรุปได้คือ

๑. อยู่หลังลักษณะนาม

๒. ละคำ *หนึ่ง* เสียได้ในกรณีต่างๆ กันดังกล่าวแล้ว

๓. เมื่อ *หนึ่ง* อยู่หน้าลักษณะนามกับอยู่หลังลักษณะนาม บางทีมีความหมายต่างกัน ดังกล่าวไว้ข้างแล้วในเรื่องคุณศัพท์ เช่น *หมื่นหนึ่ง* หมายความว่า หมื่นหนึ่งพัน (๑๑,๐๐๐) *ร้อยหนึ่ง* หมายความว่า ร้อยเดียว ร้อยถ้วน (๑๐๐)

คำถาม

๑. การจำแนกคำเป็นชนิดต่างๆ เป็นต้นว่า นาม สรรพนาม มีความสำคัญแก่ภาษาของเราอย่างไร หรือไม่
๒. ถ้าจำแนกคำตามความสำคัญ ควรจำแนกอย่างไร
๓. การเรียงลำดับคำสำคัญแก่ภาษาไทยอย่างไร ถ้าเรียงผิดลำดับผลจะเป็นอย่างไร ลองเปลี่ยนลำดับของประโยค "เธอจะเอาเสื้อมาเปลี่ยนหรือ" ให้ได้มากแบบที่สุด บอกด้วยว่าแต่ละแบบมีความหมายอย่างไร
๔. "การที่เราไม่มีการลงวิภัติปัจจัยในศัพท์ เพื่อบอกหน้าที่และความสัมพันธ์ระหว่างคำในประโยค ทำให้การใช้ภาษาของเราง่ายและสะดวก" ท่านเห็นด้วยกับข้อความที่กล่าวนี้หรือไม่ เพราะเหตุใด
๕. เรามีทางสังเกตรู้ได้อย่างไรว่า คำใดเป็นคุณศัพท์หรือกริยาวิเศษณ์ เป็นกริยาวิเศษณ์หรือบุรพบท เป็นบุรพบทหรือสันธาน ยกตัวอย่างให้เห็นชัดเจน
๖. ถ้าไม่มีลักษณนามใช้ในภาษาของเรา ผลจะเป็นอย่างไร จงแสดงความคิดเห็น
๗. การที่เรามีลักษณนามเพิ่มมากขึ้นกว่าสมัยพ่อขุนรามคำแหงเป็นอันมาก ย่อมทำให้ภาษาของเราร่ำรวย และเป็นประโยชน์แก่การใช้ภาษาอย่างไร ท่านมีความเห็นอย่างไรในเรื่องนี้
๘. จงบอกความหมายและที่ใช้ตลอดจนหน้าที่ของคำต่อไปนี้
เลข เสีย ที่เดียว ชี นะ หรือก นั้น นั้น อัน บน